

Da Sahara flyttedes til Roskilde Fjord

50 aar siden den saa berømte løvejagt fandt sted paa øen Elleore, trods justitsminister Albertis forbud — Ole Olsens film, der blev en verdenssensation, maatte ikke vises herhjemme — Flere af filmfolkene lever endnu og fortæller om den store begivenhed

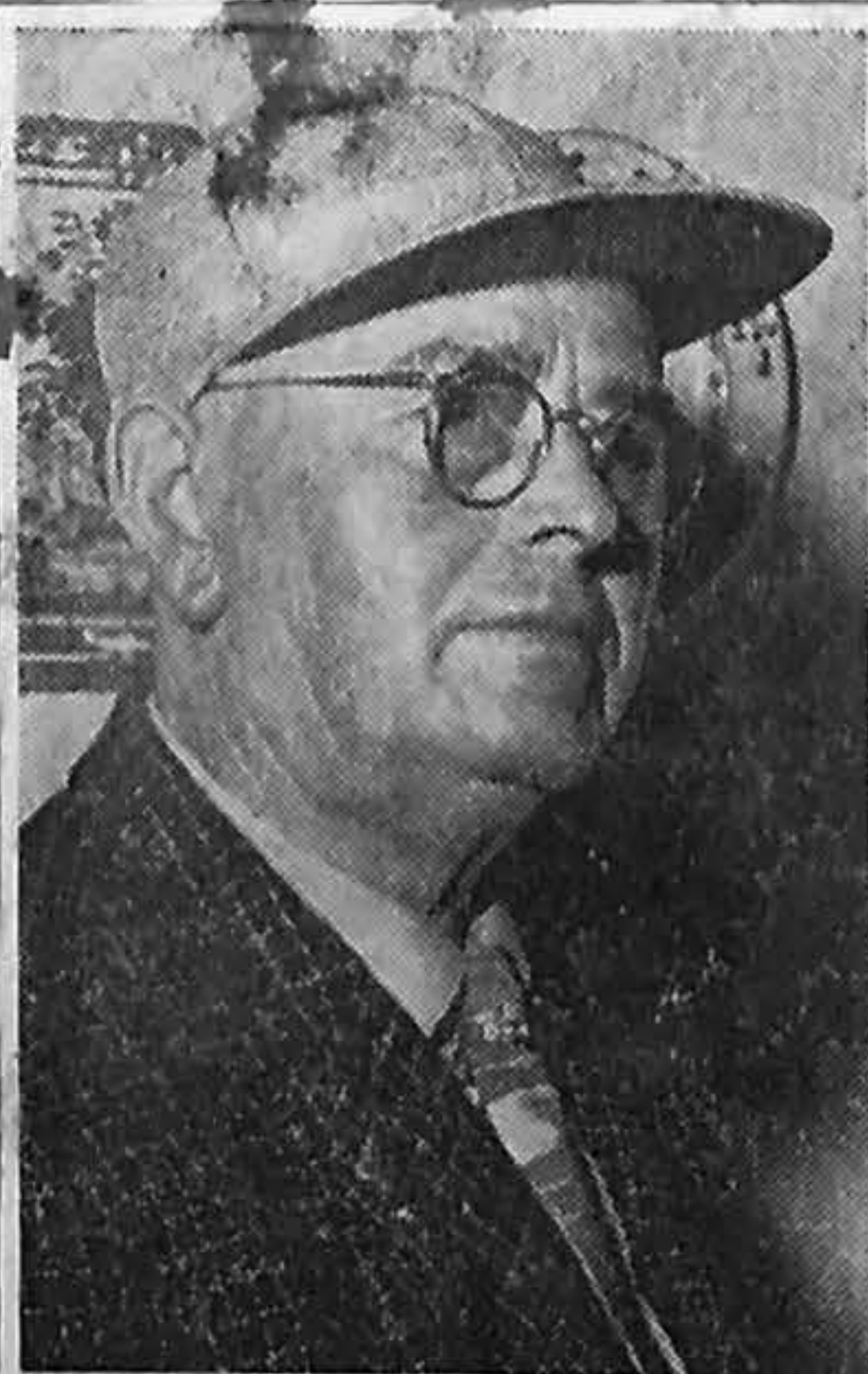
Skuespiller Viggo Larsen staar sejrstolt med sin ene fod paa den nedlagte løve midt i Roskilde Fjord. Viggo Larsen, der var fhv. sergent, døde for nogen tid siden.

Mike Todds nye store film til 34 millioner kroner, »Jorden Rundt i 80 Dage«, er blevet en sensation, hvor den endnu er kommet frem. For tiden er det londonerne, der staar i kæmpekøer for at se denne gigantiske verdensfilm. En tilsvarende succes oplevede engang en dansk film. Det var Ole Olsens — Danmarks filmkonges — saa berømte »Løvejagten«, beretningen om to jægere paa safarijagt.

Denne efter datidens forhold enestaaende film med nærbilleder af vilde dyr gik Jorden rundt og kom til at bane vej for Nordisk Films produktion i de følgende aar. Filmpublikummet folte sig hensat til Sahara, men det mest fantastiske var, at Sahara i virkeligheden var en lille ø i vor hjemlige, fredfyldte Roskilde Fjord. Elleore, som den stadig hedder, var i disse dage for 50 aar siden paa alles læber. Dramatiske begivenheder udspillede omkring optagelserne. Rygter om, at der skete dyrplageri paa øen, fik justitsminister Alberti til at forbyde filmoptagelserne, og da Ole Olsen og hans medarbejdere trodsede forbudet, fulgte en retssag, forbud mod filmen og fratagelse af Olsens bevilgning til biografen i Vimmelskaftet.

To 72-aarige husker tydeligt

Utallige er versionerne om Løvejagten Paa Elleore hine augustdage i 1907, men selv om man glemmer meget i løbet af 50 aar, staar episoden klar for to af de folk, der var med ved optagelserne. Det er den nu 72-aarige Axel Graatkjær, dengang med efternavnet Sørensen, og den jævnaldrende Poul Neve — vist nok de to eneste nulevende, der var med til løvejagten. Axel Graatkjær — verdens første professionelle filmfotograf — var i adskillige aar generaldirektør Ole Olsens store mand,

Axel Graatkjær — verdens første professionelle filmfotograf, nu husejer i Aarhus.

og hans berømmelse blev ikke mindre, da han senere rejste til Tyskland og blev en lige saa stor mand i den tyske filmindustri. Utallige af datidens kendte filmkunstnere har i tidens løb staaet foran Graatkjærs apparat, og Graatkjær satte rekord for honorarer til filmfotografer. Senere vendte han hjem til Danmark, og med penge paa lommen købte han sig en stor gaard — et barndomsønske — og i over 20 aar var han landmand i Jylland. I dag sidder Graatkjær som fhv. gaardejer og nuværende husejer i en moderne ejendom paa Skanderborgvej i Aarhus.

Poul Neve, den senere saa bekendte impresario, var under flere filmoptagelser Ole Olsens højre haand og planlagde sammen med sin chef, hvad der videre skulle ske under optagelserne. Dengang benyttede man jo ikke saa meget manuskript! Neve, der lever i bedste velgaaende og af og til holder sit gamle fag — journalistikken — ved lige, bor i Sankt Annegade i København.

Ekspeditionen drager af sted

Men tilbage til den lille ø, der har været med til at gøre Danmark kendt i den vide verden. Den er beliggende ca. 4 km nord for Roskilde midtvejs i fjorden mellem Veddelevpynten og Bogenæs. Den er ca. 3½ tønne land stor og er lige saa øde, som den altid har været. Første gang øen omtales i historien er saa langt tilbage som i 1688, da en botaniker ved Navn Peter Kylling besøgte den paa en ekskursion. I mange

aar hørte Elleore under den kendte Risøgaard, og det var af dennes ejer, Ole Olsen lejede øen til filmoptagelserne. Filmkongen, der var fuld af ideer, havde i nogen tid gaaet og tænkt over nye emner, der kunne

Kort, der viser Elleores beliggenhed i Roskilde Fjord.

lokke folk i biografen. Fra sine aar som markedsgøgler vidste han, at vilde dyr tiltrak publikum. Hvad om man lavede en film med »dyrenes konge« som hovedperson! Men han havde ikke i sinde at besøge Afrika — det ville være baade for dyrt og besværligt. I stedet lod han løverne komme til sig. Han henvendte sig til Hagenbeck Dyrepark i Hamborg, som han bad skaffe to løver, og nogle dage senere fik han et telegram: »Offeriere zwei prachtvolle männliche Löwen, 2.000 Mark Stück«.

Ole Olsen accepterede; løverne blev sendt til Danmark, og en fisker sørgede for paa nogle pramme at transportere dem samt et gedekid og en hest, der skulle være løvernes bytte, til den lille ubeboede ø. Forberedelserne tog nogen tid, og imens gik rygterne om, hvad der skulle foregaa. De brølende løver, der var kommet til Roskilde i jernbanevogne, og filmfolkene, der hver dag tog frem og tilbage mellem København og domkirkebyen, gjorde deres dertil. Endelig lørdag den 17. august var man saa vidt, at man kunne starte optagelserne. Filmselskabet bestaaende af Ole Olsen selv, filmfotograf Axel Graatkjær, skuespilleren, fhv. sergent Viggo Larsen, tegneren Ulk-Jensen, idémanden Knud Lumbye, Jørgen Lund, Poul

Neve og negeren William Thomsen samt to skydelærere fra underofficerskolen paa Frederiksberg Slot og et par fiskere sejlede til øen tidligt om formiddagen.

Herredsfuldmægtigen bæres i land

— Jeg husker det endnu saa tydeligt, siger Graatkjær i en samtale med Berlingske Tidendes medarbejder. Fra en fortovsrestaurant i København havde vi laant nogle »øl-træer« — nogle viftepalmer — og paa Vestre Kirkegaard anden tropisk vegetation, der blev anbragt paa øen sammen med nogle bunker gult sand, og paa den enkle maade havde vi omdannet Elleore til et lille stykke Afrika. De medvirkende iførte sig nu fantastiske tropeuniformer, khakikostume og tropehælm. Bl. a. skulle Viggo Larsen være hovedjæger, og negeren William Thomsen, der stammede fra Sankt Thomas, men var blevet fundet paa en Vesterbro-beværtning, blev iført blaa korte bukser og rød skjorte.

— Alle forberedelserne til at løverne

skulle lukkes ud af burene var faktisk overstaaede, da der pludselig skete noget. En lille baad nærmede sig øen med herredsfuldmægtig Glarboe staaende i stævnen. Han vinkede advarende og forlangte at tale med direktøren. En af fiskerne vadede ud i vandet, tog den lille herredsfuldmægtig paa ryggen og bar ham i land. Glarboe meddelte nu Ole Olsen, at justitsministeren havde nedlagt forbud mod, at dyrene blev sluppet løs paa øen. Et kvindeligt medlem af den lokale dyreværnsforening havde klaget. Ole Olsen blev rasende, men standse optagelserne den dag. Han fandt dog hurtigt paa en udvej. Paa vej ind til Roskilde forklarede han mig, at jeg jo kunne købe dyrene og filmapparatet pro forma, da det kun var ham personlig, der havde faaet forbudet. Saa snart vi naaede Roskilde, gik vi til en sagfører, der ordnede denne sag.

Mandag den 19. august tog vi atter til øen minus Ole Olsen, der i stedet var rejst til Jylland sammen med sin hustru. For ikke at vække for stor opmærksomhed, stod vi af i Hedehusene og kørte i en lejet charabanc til Veddelev Havn og sejlede derfra til Elleore.

Apropos opmærksomhed, saa var vi blevet set en del i Roskilde, da vi under forberedelserne i nogle dage havde rejst frem og tilbage. Vi drøftede da, hvorledes vi kunne undgaa at blive genkendt, og den kulsorte William Thomsen sagde en dag ikke videre genialt: — Jeg kunne jo tage noget andet tøj paa!!!

Paa øen havde vi anbragt et lille skur, i hvilket skuespillerne og de to skydelærere skulle staa, mens jeg med mit apparat blev placeret paa en platform et lille stykke ude i vandet. Filmen skulle vise en safari-jagt, og naar optagelserne begyndte, skulle Viggo Larsen komme ud af skuret og sigte paa en af løverne. Det gik dog ikke helt efter planerne. Da vi lukkede den første løve ud, sprang den ikke, som vi havde troet, straks løs paa gedekiddet. I stedet spadserede den helt hen til strandbredden og kikkede ud paa mig paa min platform, mens jeg filmede paa fuld kraft for at have nogle nærbilleder til at putte ind i filmen. Derefter gik løven roligt og majestætisk op mod skuret, hvor Viggo Larsen stod utaalmødt og ventede paa at komme i aktion.

Da løven gik til angreb

Han havde faaet besked paa først at komme ud, naar han fik tegn af mig, men han var saa ivrig, at han inden tegnet var givet, lukkede døren paa klem og ville gaa ud uden at ane, at løven stod lige udenfor. Løven sprang mod døren, og Viggo Larsen fik skyndsomst smækket døren i, men løven fik poten i klemme. Heldigvis trak den poten til sig igen; for ellers er det ikke godt at vide, om den havde væltet hele skuret.

Den syntes i øvrigt fortsat ikke syn-derlig interesseret i gedekiddet, der

Poul Neve, som han ser ud i dag. I 1907 var han Ole Olsens højre haand.

gik og græssede et stykke derfra. Imidlertid blev kiddet »utaalmødt« og gik op til løven, hvis rovdyrinstinkt nu endelig blussede op. Med ét greb knækkede den halsen paa gedekiddet, der i samme sekund dræbtes af en dum-dum-kugle fra en af skydelærernes gevær. I hast blev hesten nu sluppet fri, og med kiddet i flaben sprang løven paa hesten. Paa ny lød skud, og baade løve og hest dræbtes. Viggo Larsen var under optrinet kommet ud af skuret og ind i billedet, og det saa paa filmen fuldstændig ud, som om det var ham, der havde nedlagt løven.

Derefter blev løve nr. 2 lukket ud af sit bur, og den for straks løs paa den døde hest, og vi fik nogle fine billeder, indtil vi ogsaa aflivede den.

— Hr. Graatkjær! Onde tunger siger, at løverne var et gammelt par fra Zoo i København, der næsten ikke kunne bevæge sig.

— Det passer ikke. Det var ganske unge løver — født i fangenskab i Hamborg. Det varede i øvrigt ikke mange dage, før det rygtes, at optagelserne alligevel havde fundet sted. I den anledning ville politiet

gerne tale med mig, men hver gang de kom ud paa virksomheden i Frihavnen, forsvandt jeg ned ad bagtrappen. Imens blev filmen gjort færdig, og jeg fik »smuglet« en kopi til Malmø. Alberti havde jo nedlagt forbud mod, at den blev vist her. Endelig lykkedes det politiet at faa fat i mig, og jeg sad 24 timer paa det gamle domhus, før jeg kom i forhør. Jeg nægtede at have vidst, der var nedlagt forbud mod dyreoptyagelserne, og hævdede, at jeg havde været i god tro, da jeg købte dyrene af Ole Olsen. Denne indrømmede imidlertid næste dag, at hele handelen havde været pro forma, og der blev

anlagt sag mod ham, dels for dyrplageri og dels for overtrædelse af et politiforbud.

Fik en stor skraa i gabet

Hele sagen endte med pure frifindelse, og kort efter meldte Alberti sig til politiet. Forinden var biografbevillingen taget fra Ole Olsen, og han fik den aldrig mere igen trods frifindelsen. Imens havde filmen haft premiere i Malmø og Landskrona, og begejstringen var stor. Fra alverdens lande kom der bestillinger paa kopier, og alene til USA lavede vi i løbet af kort tid 300 kopier. Danskerne kunne dog endnu ikke paa